

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ ТА ПРАВА
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**КОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОСТІР
ПОСТІНФОРМАЦІЙНОГО
СУСПІЛЬСТВА:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

м. Київ

30 травня 2023 року

функціують новітні лексеми і відомі слова з новим значеннями та стали словосполучення, що набули додаткових варіантів значень.

У мові масмедіа фіксуємо нові дієслова, які утворені часто від власних назв, але передають переважно дії, процеси та стани, що характерні для прізвищ осіб чи назв населених пунктів.

Список використаних джерел:

1. Словник української мови : в 11-ти т. Київ : Наук думка, 1970–1980. Т. I–XI.

ІСТОРІЯ КОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ПУБЛІЦИСТИЦІ Є. МАЛАНЮКА

Момот Неля Миколаївна

кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри міжнародних відносин та журналістики ВНЗ «Університет економіки та права "КРОК"»

У дискурсі української культури ХХ століття, створеної поза межами України, помітне місце займає позиціонування емігрантів-науковців, поетів, митців, що провадили тему україністики у межах усієї світової спільноти. Їх діалог зі світом мав спрямування об'єднатися поміж собою з однією метою – єдиної України. Складні історичні віхи більшовицької окупації, її гегемонії після Другої світової війни трагічно вплинули на життя в Україні. Еміграція зросла після війни, розширивши свої географічні горизонти від Європи до Америки. Українська інтелігенція в екзилі шукала свого шляху за океаном у надії облаштувати своє існування. Саме тому цей спільний біль, драматичні спомини давали сили творити той мистецький спадок, що не лише збагатив українську культуру, а й дав можливість зберегти той вільний творчий інтелектуальний потенціал, що витворив сміливу потужну українську думку, зафіксовану для майбутніх поколінь. Таку національну пам'ять, ставлення до національної духовності спостерігаємо у згармонізованій системі світогляду поета та публіциста Євгена Маланюка.

Аналіз публіцистики Маланюка культурологічного спрямування, дослідження естетичних засад національної культури українського народу за матеріалами його «Нарисів з історії нашої культури».

Змалювання історії та культури насичує символічний світ поезії Є. Маланюка, в якій автор це подає не просто як власні міфопоетичні образи. Він мав це в основі власного світосприйняття й намагався дати цьому наукове обґрунтування. Зокрема, Маланюк створив «Нариси з історії нашої культури» (1953-1954), які пізніше ввійшли до його двотомної праці «Книга спостережень». «Може, найважливішим з наших завдань, як національної спільноти, було, є і буде: пізнавати себе» [2, с. 5], - визначав 1954 року Євген Маланюк у «Нарисах з історії нашої культури». Тут він аналізує значення національного самопізнання на перебіг подій становлення української державності у період 1917 року, коли українці були заскочені на етапі

хиткого становища цього питання. Безліч сумнівних процесів, пов'язаних з більшовицькою ідеологією, роз'їдали націю зсередини. Українська наука не була притлумленою, але її штучно занедбали, разом з тим затьмаривши свідомість пересічного обивателя обіцянками хліба та землі. Хіба що прогресивна патріотична інтелігенція відчувала потрібність будь-що-будь відстоювати національні інтереси, усвідомлюючи жертвовність цих процесів у боротьбі з більшовицькою ідеологічною пропагандою. Серед таких свідомих академічних персоналій Маланюк визначає В. Антоновича, М. Грушевського, які опиралися на ідеї конструктивного націоналізму І. Франка, беручи за основу його погляди щодо формування української нації. Не випадково Маланюк береться за головну тему «Історія нашої культури», у першому ж розділі визначаючи це поняття як «геокультура України». Він вказує на те, що перше глобальне усвідомлення наслідків ідеологічної катастрофи у часи бездержавництва усвідомлено тоді, коли українське суспільство постало на межі вибору – еміграція або советська неволя. Маланюк розумівся на цих процесах, бо пройшов їх особисто, обравши еміграцію, але до того було пережито три етапи – період бездержавності, боротьба за державність і справжня державність (нетривала у часі). Це дало змогу йому проаналізувати та зрозуміти проблеми історії та культури України. Разом з тим, він мав змогу це зробити на власному досвіді, обмовившись, що «не фаховець». Маланюк розповідає історію, пережиту в таборі інтернованих 1922 року, подаючи приклад українського тогочасного інтелігента-малороса у порівнянні з петербурзькою буржуазією. І разючою рисою, що кардинально відтіняла ці образи на тлі тогочасного, штучно об'єднуваного суспільства, була духовна культура, яка визначалася не просто мірками дворянського етикету, а чимось глибоко сакральним, що криється у символах вишитого рушника, закоренілої віри у Бога. Начебто буденна сцена перебування у таборі (побут інтернованих), а яка глобальна різниця чогось святого, глибокого вкоріненого, всотаного у підсвідомість так глибокого, що цього не можна змінити. Батько з сином – офіцер із сином-підлітком, споживаючи страву, повторюють той обряд духовної культури, що завжди їх буде тримати на вищому щаблі й не дасть опуститися до рівня петербурзького урядовця з ресторанною культурою свого часу. Направду, це ті деталі, які до дрібниць підкреслюють разючу різницю навіть у побуті, що і визначає уклад життя, - «антисанітарне», «жалісливе», «відпихаюче» видовище занедбаних петербурзьких вищих урядовців та вишитий рушник на стільчику, молитва старого сотника з сином. «І коли я згадую – на тлі таборового вбожества і безнадії, на тлі петербурзьких «бувших людей» - отих «малоросів», батька й сина, я кажу собі: то була – культура. То було те, що створилося на нашій землі протягом століть і тисячоліть, всоталося в кров і жили, і чого жадні скити, половці, гуни, татари і навіть москалі – не в силі були знищити» [2, с. 7].

Маланюк досить добре розумівся на тих ідеологічних процесах, бо відчув їх на собі. Він пройшов етапи «чужого навчання», тобто насадження іншої, чужої нам ідеології, а відповідно, «чужої духовної культури», яка мала всі ознаки протилежного – повної бездуховності, що досягалася знищенням

віри, національної символіки, а далі – процес більшовицької деградації, коли з українця-малороса почали створювати образ пролетарія, грубого, безхребетного виконавця партійних приписів. А це значить роблення духовного раба. Маланюк ці процеси подає як чужу школу, «що подавала речі, які відносяться до пізнання нас, або викривлено, або й зовсім не подавала» [2, с. 5]. Українців він вважає «свідками і, почасти, учасниками страшних подій, коли наш національний організм всіма способами і засобами нищать, калічать, що більше – намагаються винатурити, вийняти з нього його духовний зміст і вкласти, натомість, цілком інший» [2, с. 7]. Маланюк добирає вдале слово – «винатурити», тобто змінити натуру – єство справжнього українця, зруйнувавши його зсередини. Саме так він просто зникне як цивілізаційний суб'єкт, що становило для більшовицької ідеології мету – словами Маланюка «витереблення того, що Шевченко називав в людині «образ Божий» [2, с. 7-8].

Маланюк у нарисах актуалізує доволі давню минувшину з погляду географічної мапи України, вказуючи на більшу тяглість до культури краєвидів, кліматичних особливостей, аніж політичні домінанти у суспільній свідомості. Конкретно національного культурного означення набувають природничі смуги як певні архетипи – ліс, лісостеп, степ та море. Такі геокультурні смуги супроводжуються з'явою інших прообразів – «дух степу», Дніпро тощо. Переконливо звучить висновок Маланюка про ті тверді орієнтири, що визначають доленосне географічне розміщення України та підкреслену європейську етнічність всупереч надуманій ідеології, - приналежність до кола античної культури Еллади. Він змушує конструктивно розглянути ці географічні кордони, закликаючи вдумуватись у це частіше і глибше, розуміючи з'яву української європейської нації:

«Наша земля, отже, знаходилася в крузі великої, в своїм універсалізмі, неперевершеної, властиво, єдиної культури, до якої належав старовинний світ і з якого частини, варіанту, витворилася геть пізніше західня культура, вся західня цивілізація сучасна і все те, що нині називаємо європейською культурою» [2, с. 12].

Загалом Є. Маланюк постає як інтерпретатор не тільки української, а й світової культури, оскільки постійно проводить паралелі з іншими культурологічними проблемами світового порядку, щоб глибоко та цілісно дати картину історії культури українського народу. Естетичні аналогії допомагають системно розкрити історіософську логіку міркувань есеїста, який вправно вибудовує геокультурну та геостратегічну картину світу, в якій Україна займає провідне місце. На зламі тих культур, свідком яких став автор, він розкрив внутрішній духовний потенціал, що дає можливість збагнути роль інстинкту самозбереження, закладеного у свідомості справжнього українця – представника національної культури.

Список використаних джерел:

1. Маланюк Є. Книга спостережень. Київ: Атіка. 1995. 235 с.
2. Маланюк. Є. Нариси з історії нашої культури. Нью-Йорк: ООЧСУ та СУМА. 1954. 80 с.